

металу прикріплюючи до нього дерев'яну ручку. Гребенем обсмикують, вирівнюють і прочісують вив'язані ворсові вузли перед пристриганням ворсу. При цьому із пряжі видаляються довгі волокна, жорсткі і погано пофарбовані шерстинки, різні сторонні домішки.

У процесі навчання ткацтву килимів старшокласники навчаються працювати з основним та допоміжним обладнанням. Важливо навчити старшокласників правильному використанню основного та допоміжного обладнання, безпечним прийомам праці при виготовленні килимових виробів. З цією метою у килимовій майстерні проводяться інструктажі з техніки безпеки, у процесі яких учням пояснюють правила безпечного користування колючими та ріжучими інструментами:

– техніка безпеки по роботі з ножицями: необхідно класти ножиці праворуч із зімкнутими лезами, спрямованими від себе; передавати і переносити ножиці кільцями вперед і зі зімкнутими лезами; не залишати ножиці біля рухомих частин основного обладнання;

– техніка безпеки по роботі з голками: необхідно зберігати голки у певному місці; під час роботи голки повинні бути ввіткнуті в подушечку; якщо голка загубилася, то її обов'язково потрібно знайти; якщо голка зламалася, то її шматочки зібрати, загорнути в папір та викинути; не можна брати голку в рот, зашпилювати в одяг, дрібні предмети, стіни, фіранки; шити потрібно з використанням наперстка.

Таким чином, навчання старшокласників килимарству передбачає опанування ними технології виготовлення килимів та килимових виробів, формування вмій, навичок роботи з основним та допоміжним килимарським обладнанням. У практичній навчальній діяльності старшокласників навчають правильному використанню основного та допоміжного обладнання, безпечним прийомам праці з дотримання правил техніки безпеки при роботі з колючими та ріжучими інструментами.

Список використаних джерел

1. Жук А. К. Українські народні килими (XVII–поч. XX ст.). Київ : Наук. думка, 1966. 151 с.
2. Запаско Я. П. Українське народне килимарство. К.: Мистецтво, 1973 р. 112 с.
3. Кудря О. В., Кісь А. В. Класик решетилівського килимарства Леонід Самійлович Товстуха: поєднання нових шляхів і народних традицій. *Ukrainian professional education = Українська професійна освіта: науковий журнал*. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2020. Вип. 8. С. 72-78. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17934>
4. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії 7432 Килимар. URL: <http://www.nmc.od.ua/wp-content/uploads/2019/02/килимар.pdf>
5. Решетилівський художній професійний лицей. URL: http://resh-hud-lic.ucoz.net/index/informacija_dlja_abiturientiv/0-20

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – ОСНОВНА СКЛАДОВА НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Титаренко Ігор Валерійович

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Анотація. У статті розглядаються питання забезпечення екологічної, технічної і соціальної безпеки держави і суспільства. Аналізується потреба у формуванні знань з безпеки життєдіяльності, як умови забезпечення сталого та безпечного розвитку людства. Обґрунтовується необхідність організації системи загального комплексного та неперервного навчання з безпеки життєдіяльності.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, розвиток людства.

Для України період останніх років ХХ і початку ХХІ століть характерний низкою катастроф техногенного та природного походження, зростанням числа соціальних небезпек, пов'язаних з економічними негараздами. Вихід з цього становища полягає у реалізації комплексу заходів, спрямованих на мобілізацію державних структур, громадськості на те, щоб створити матеріальні засади, підготувати відповідні людські ресурси і, найголовніше, змінити спосіб мислення та поведінки людей.

Сучасний стан безпеки в Україні незадовільний. Україна має на рік жертв пожеж майже в 1000 разів більше, ніж Китай, втрати людського життя на виробництві в середньому в 10 разів більші, ніж у країнах Європи, втрати в побуті наближені до світового максимуму. Таке поєднання показників суспільної безпеки не випадкове, воно характеризує стан суспільства взагалі та стан наукового забезпечення зокрема.

Безпека людини – це поняття, що відображає саму суть людського життя, її ментальні, соціальні і духовні надбання. Безпека людини – невід'ємна складова характеристика стратегічного напрямку людства, що визначений ООН як «сталий людський розвиток» (Sustainable Human Development), такий розвиток, який веде не тільки до економічного, а й до соціального, культурного, духовного зростання, що сприяє гуманізації менталітету громадян і збагаченню позитивного загальнолюдського досвіду [1].

На початку ХХІ ст. людство увійшло у складний період історії свого існування, коли воно у своєму розвитку вже оволоділо величезним науково-технічним потенціалом, але ще не навчилося достатньо обережно та раціонально ним користуватися. Людству почала загрожувати небезпека повільного вимирання внаслідок безперервного погіршення якості навколишнього середовища, а також вичерпання природних ресурсів. Стало зрозумілим, що для усунення цієї небезпеки необхідний перегляд традиційних принципів природокористування та докорінна перебудова господарської діяльності у більшості країн світу.

Одним із перших у світі звернув увагу на цю проблему перший президент Академії наук України В. Вернадський (1863-1945 рр.) Основою вчення академіка Вернадського була «жива речовина», до складу якої входять всі живі організми, що мешкають на планеті. Незважаючи на малий обсяг – 0,25% маси всієї біосфери – завдяки геохімічній активності і перетворюючи світлову енергію, розвиває величезну вільну енергію, через що функції її проявляються в планетарному масштабі. За визначенням Вернадського, людина стала наймогутнішою геологічною силою на планеті, людська діяльність почала перевищувати масштаби найпотужніших стихійних явищ [1].

Міжнародна комісія із проблем навколишнього середовища й стійкого розвитку, що була створена Генеральною Асамблеєю ООН в 1987р., підготувала фундаментальне дослідження «Наше загальне майбутнє». У ньому відображена необхідність глобальної переорієнтації соціально-політичного, економічного, технічного, технологічного й культурного розвитку, а також виконання відповідних національних і загальнопланетарних проектів. Це означає, що розвиток має здійснюватися таким чином, щоб мінімізувати негативні наслідки виснаження природних ресурсів і погіршення якості навколишнього середовища з метою їхнього збереження для майбутніх поколінь.

Конференція ООН, що відбулася в 1992 р. у Ріо-де-Жанейро, прийняла документ «Порядок денний ХХІ сторіччя» і зробила висновок про необхідність глобального партнерства держав для досягнення стабільного соціального, економічного й екологічного розвитку суспільства. Зміст цієї концепції - перехід суспільства на шлях стійкого розвитку, що забезпечує спільну еволюцію природи й людини [3].

На сучасному рівні об'єктивних знань у ньому відображено розуміння світовим співтовариством гостроти соціоекологічної проблематики, необхідність глобальної переорієнтації соціально-політичного, економічного, технічного, технологічного та культурного розвитку, здійснення для цього відповідних національних і загальнопланетарних проектів.

Одним з основних напрямів безпеки життєдіяльності в умовах глобалізації є

збереження середовища існування людини. Потреба вирішення природоохоронних, соціальних, демографічних, екологічних та інших проблем постала не лише перед Україною, а й перед усім світом. Уряд України намагається вирішити питання безпеки людини, але заходи, які застосовуються, не досить ефективні та не призводять до суттєвих позитивних результатів.

Більшість фахівців, громадських організацій переконані, що запорукою успішного розв'язання проблеми виживання людини в сучасному світі є підвищення освітнього рівня населення. Подолання екологічної кризи є складовою національної політики кожної країни, адже першочерговим завданням людства є запобігання глобальної екологічної катастрофи.

Пізнання феноменів безпеки життєдіяльності сприяє формуванню у кожній особистості високої екологічної культури, сучасного світогляду, екологічної свідомості. Це допоможе розв'язати складні проблеми сьогодення, зробити навколишнє середовище екологічно безпечним [2].

Забезпечення екологічної, технічної і соціальної безпеки стає однією із головних проблем будь-якої держави. За таких умов все більш значним та необхідним стає потреба у формуванні знань з безпеки життєдіяльності, як умови забезпечення стійкого та безпечного життя. Одним із шляхів виконання цього завдання є організація системи загального комплексного та неперервного навчання з безпеки життєдіяльності [4].

Взаємовідносини людини і природи споконвіку були непростими. Але особливого загострення вони набули наприкінці ХХ ст., коли господарсько-перетворююча діяльність людства масштабною та інтенсивною зрівнялася з природними геологічними процесами і фактично поставила земну цивілізацію на межу екологічної катастрофи. Екосистема Землі, її складові частини: атмосфера, гідросфера, літосфера і особливо біосфера, відчули на собі силу деструктивного впливу нової антропогенної хвилі. Антропогенез, що набрав темпи не змінював, а руйнував все на своєму шляху. Для нашого покоління стало нормою отруєне токсичними речовинами повітря. Як належне ми сприймаємо забудований населеними пунктами, зяючий використаними і покинутими свердловинами, викидаючи в небо тони отруйних хімічних речовин промисловий комплекс. Але змінилося не лише повітря, знищені не лише лісові масиви. Людина, як могутня деструктивна сила, проникла скрізь, здійснила свій негативний вплив на всі життєво важливі сфери екосистеми планети.

Важливим критерієм життєдіяльності людини є лісистість в Україні вона становить лише 14,3% її території (проти 29% у світі). Отже на одного громадянина припадає тільки 0,2 га лісів (у світі 1,4 га) – це найнижчий показник в Європі. Трагедією для українського народу стала аварія на Чорнобильській АЕС. Її глибинні причини полягають у недосконалому технологічних систем та безконтрольному нарощуванні потужностей «мирного атому». В Україні, що мала в цілому сприятливі умови життя, розвинулись негативні процеси та явища, що виявляються в зміні якісного стану компонентів природи. Посилюється радіаційне, хімічне, теплове, електромагнітне та інші види забруднень, що значною мірою впливають на рівень життя організмів, в тому числі людини, і, в першу чергу, на її здоров'я та тривалість життя. У таких промислових містах, як Запоріжжя, Дніпродзержинськ, Кременчук, зросла онкологічна захворюваність дітей у 5-8 разів. Починаючи з 1991 р. смертність населення України перевищує народжуваність. На сьогодні така ситуація не тільки збереглася, але й набула загрозливої динаміки [4].

Забезпечення пріоритетів життєдіяльності має ставати все більш важливим елементом соціального прогресу. Економічний розвиток ощадливого природокористування й екологічна безпека взаємозалежності і пов'язані одне з одним. Сьогодні як ніколи потрібне впровадження екологічних принципів у природничо-наукове і гуманітарне знання, людину і природу доцільно розглядати в єдності цілісності системи «суспільство-природа». Саме сьогодні людство переживає найскладніший період своєї історії. У своєму розвитку воно досягло того рівня, коли вже оволоділо величезним науково-технічним потенціалом, але ще не навчилося достатньою мірою обережно та раціонально ним користуватися. Швидка індустріалізація та урбанізація планети, різке зростання її народонаселення, інтенсивна

хімізація сільського господарства, посилення багатьох інших видів антропогенного тиску на природу порушило кругообіг речовин та природні енергетичні процеси в біосфері, внаслідок чого почалося її прогресивне руйнування.

Рівень національної безпеки не може бути достатнім, якщо в загальнодержавному масштабі не буде вирішено завдання безпеки життєдіяльності кожного окремого громадянина.

Індивідуальна захищеність людини, насамперед, базується на її мотивації безпеки, для розвитку якої великого значення набуває просвітницька робота в галузі знань про навколишнє середовище, здоровий спосіб життя та БЖД як для тих, що навчаються, так і для інших категорій населення.

Вдосконалення теорії та практики з безпеки життєдіяльності має бути спрямовано на:

- розробку наукових основ мінімізації негативного впливу економіки та побутового середовища на природу;
- вдосконалення наукових основ законодавчо-правової бази й методів державного регулювання в галузі БЖД;
- створення та функціонування ефективної багаторівневої системи управління безпекою життєдіяльності людини у всіх сферах її діяльності (робота, навчання, побут, відпочинок та ін.), як найважливішої умови забезпечення її життя й здоров'я й соціального прогресу суспільства, зробивши акцент на її освітню й виховну складові;
- підготовку фахівців (бакалавр, магістр) за новими напрямками та компетентних керівних кадрів, які організують діяльність із забезпечення безпеки населення;
- науково-методичне вдосконалення системи навчання населення з питань безпеки життєдіяльності;
- впровадження безперервної освіти з питань безпеки життєдіяльності, починаючи з дошкільного віку;
- формування свідомого та відповідального ставлення кожної людини до особистої безпеки та безпеки середовища життєдіяльності.

Результати перетворюючої діяльності людства призвели до глобальної кризи. Для виходу із кризи й переходу до сталого розвитку необхідно змінити ставлення особистості й суспільства в цілому до сучасних проблем безпеки. Саме даний компонент культури безпеки є сьогодні визначальним.

Проблема збереження життєдіяльності людини має глобальний характер, тому кожна людина повинна зробити свій внесок у її вирішення як заради сьогоднішнього суспільства, так і для добробуту прийдешніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Мягченко О. П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 384 с.
2. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини». Київ: 2001. С. 45.
3. Безпека людини в сучасних умовах. URL: <http://library.kpi.kharkov.ua/eco/index.html>.
4. Рижиков С. В. Актуальні питання проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpvgvzdia/2011_47/pdf/VISNIK_47_255.pdf.
5. Шамілов Д. Р., Барашкін С. В., Сікорський Ю. О. Проблеми теорії безпеки життєдіяльності в сучасних умовах. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/znpavms/2011_1/Stati_PDF_5/sham.pdf.